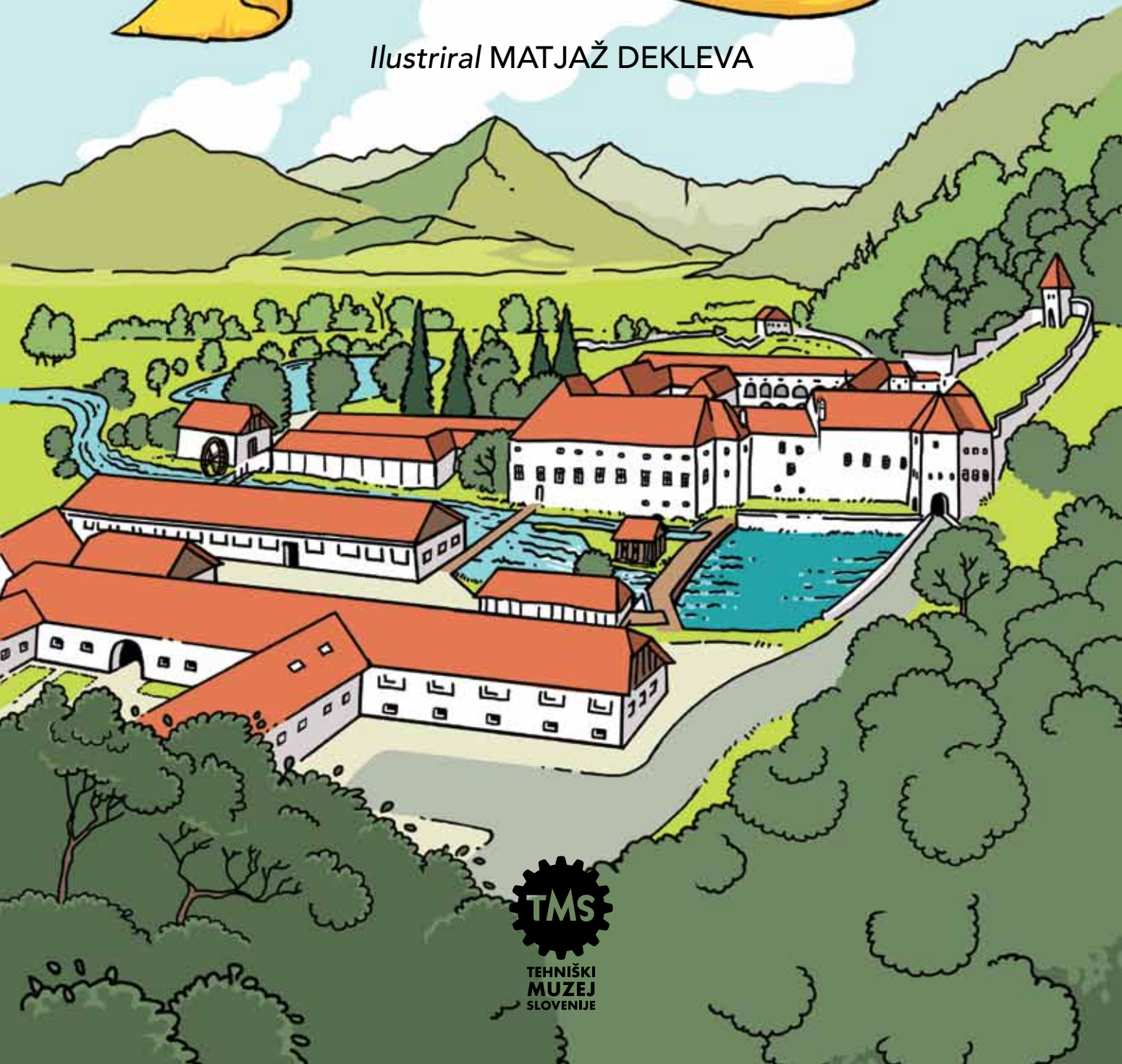

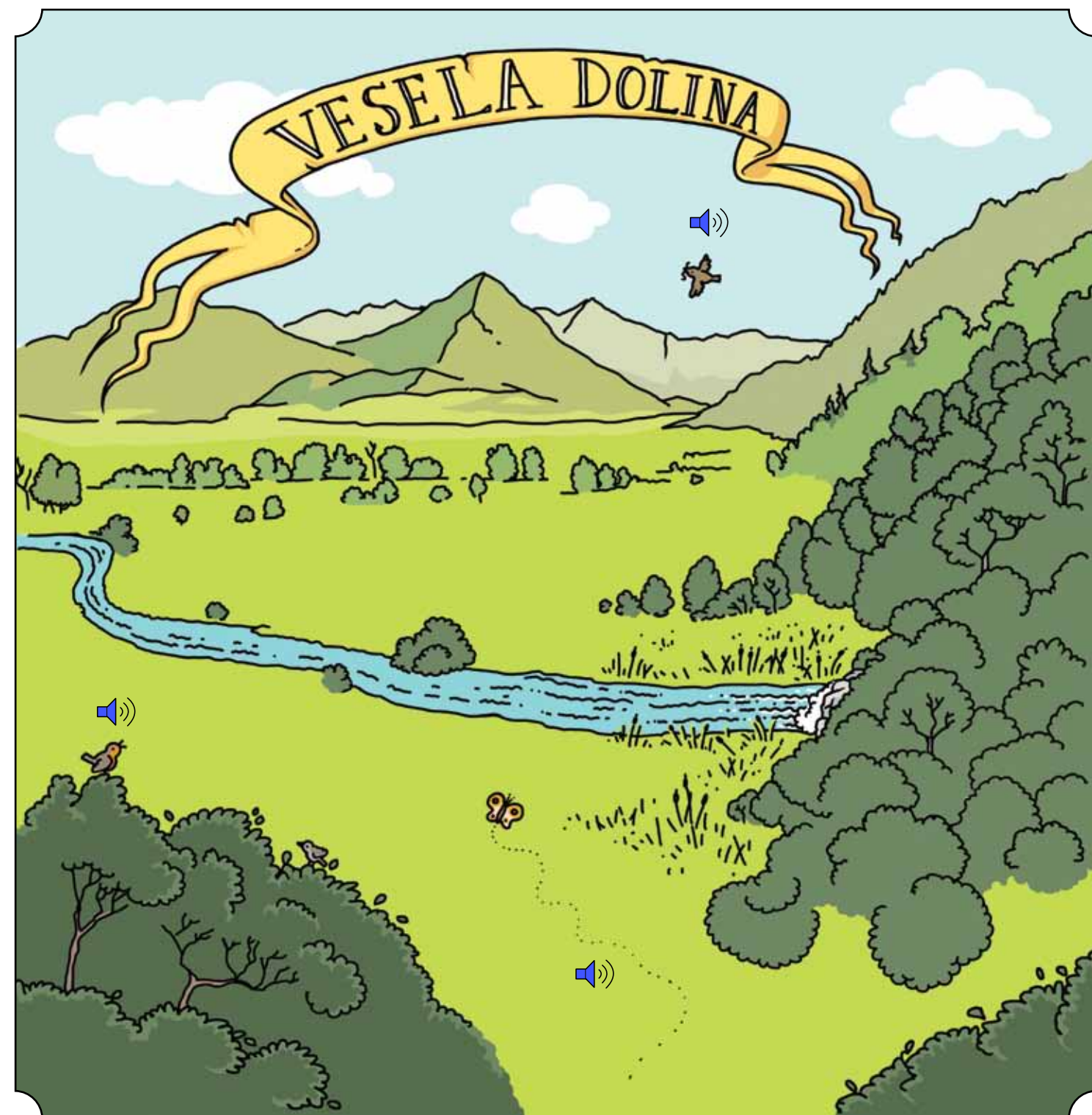
IRENA MARUŠIČ

VESELA DOLINA

ZGODOVINSKA PRIPOVED
V SLIKI, BESEDI IN ZVOKU

Ilustriral MATJAŽ DEKLEVA

Skupaj se podajmo na vznemirljivo zgodovinsko popotovanje v sliki, besedi in zvoku. Razkrijmo pestro, nenavadno in na trenutke skrivnostno preteklost kraja, kjer sta nekoč stala samostan in grad. Danes v njem domuje Tehniški muzej Slovenije.

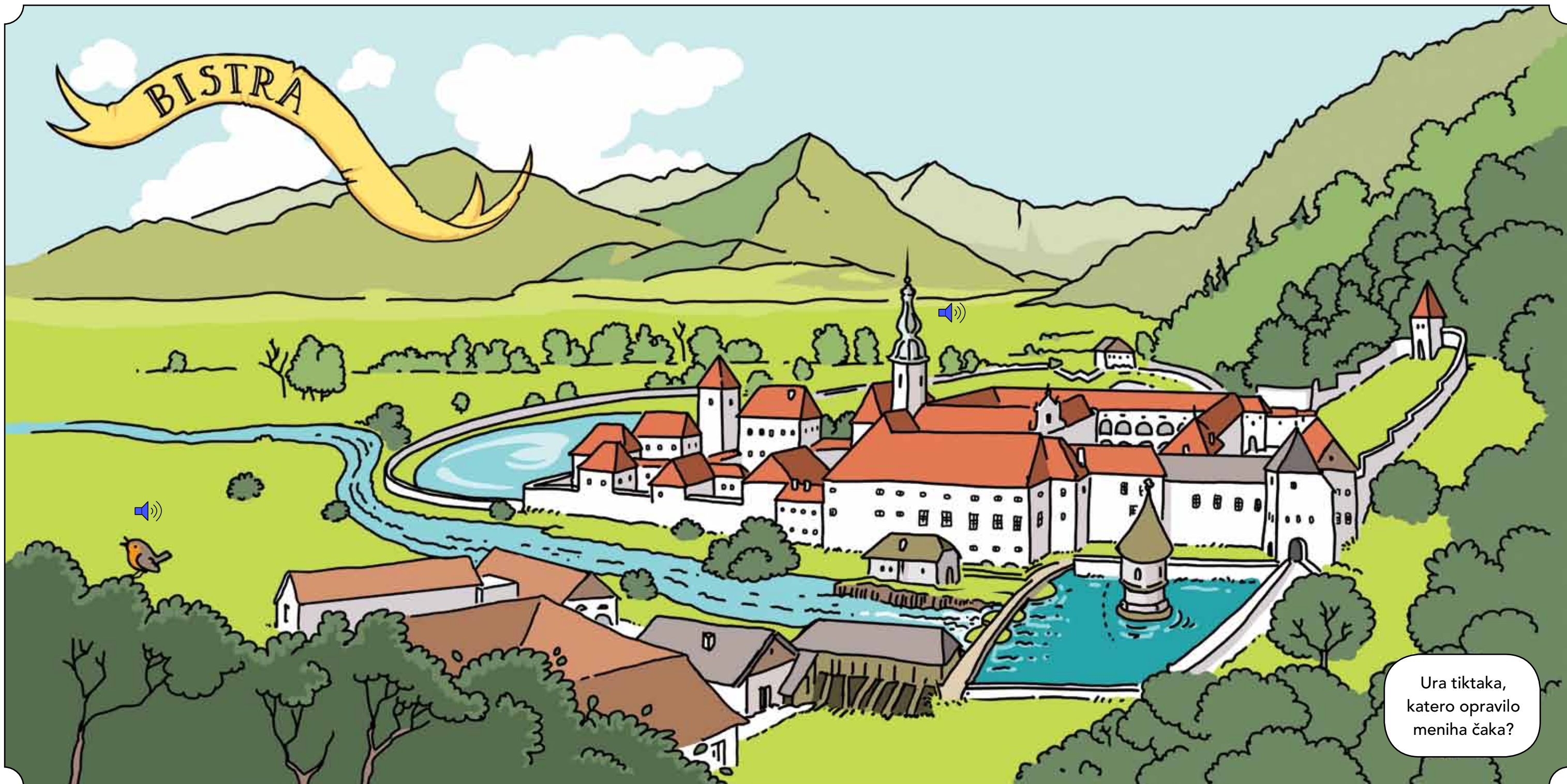

Nekoč, res dolgo tega, so se menihi iz Francije peš podali v daljno deželo, da bi našli nov dom. Po dolgi in naporni poti so prispeli v kraj z imenom Vesela dolina.

Bil jim je všeč in odločili so se, da tu zgradijo nov samostan. Menihi so bili iz reda kartuzijanov, zato se je samostanu reklo kartuzija.

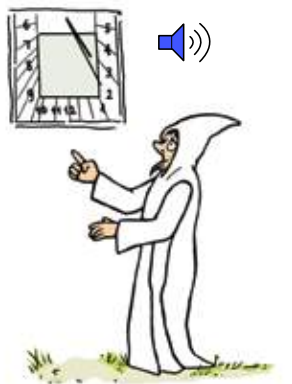

Ura tiktaka,
katero opravilo
meniha čaka?

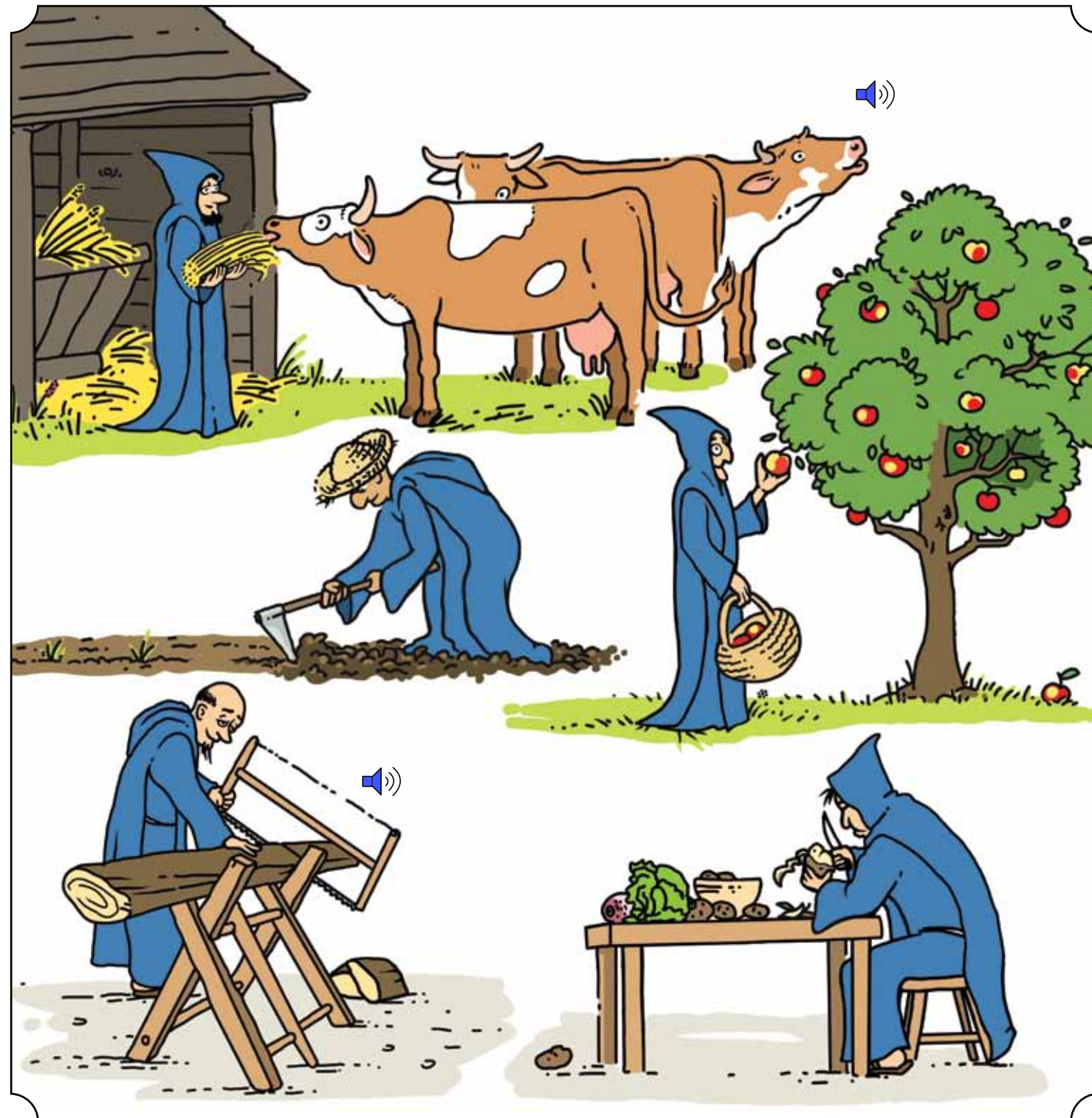
V dolгих stoletjih je zrastel mogočєn samostan, ki mu daleč naokoli ni bilo para. Doletele so ga številne zgode in nezgode, ki so spreminjale njegovo zunanjo podobo. Spremenil se ni le videz, ampak tudi ime kraja. Vesela dolina je postala Bistra. Pa ne zaradi bistrih menihov, ampak po bistri reki ob samostanu.

Življenje menihov za debelimi zidovi samostana ni bilo lahko. Veljala so stroga pravila obnašanja, dela in prehranjevanja. Še govoriti niso smeli po mili volji. Kljub temu jim ni bilo dolgčas, saj je bil njihov urnik skrbno načrtovan.

Samostan je bil razdeljen na dva dela. V zgornji hiši so živeli pravi, posvečeni menihi. Rekli so jim tudi tihi menihi, saj so večino časa v samoti in tišini molili in delali. Pisali in prepisovali so rokopisne knjige, za razvedrilo pa obdelovali vrtiček pred meniško celico.

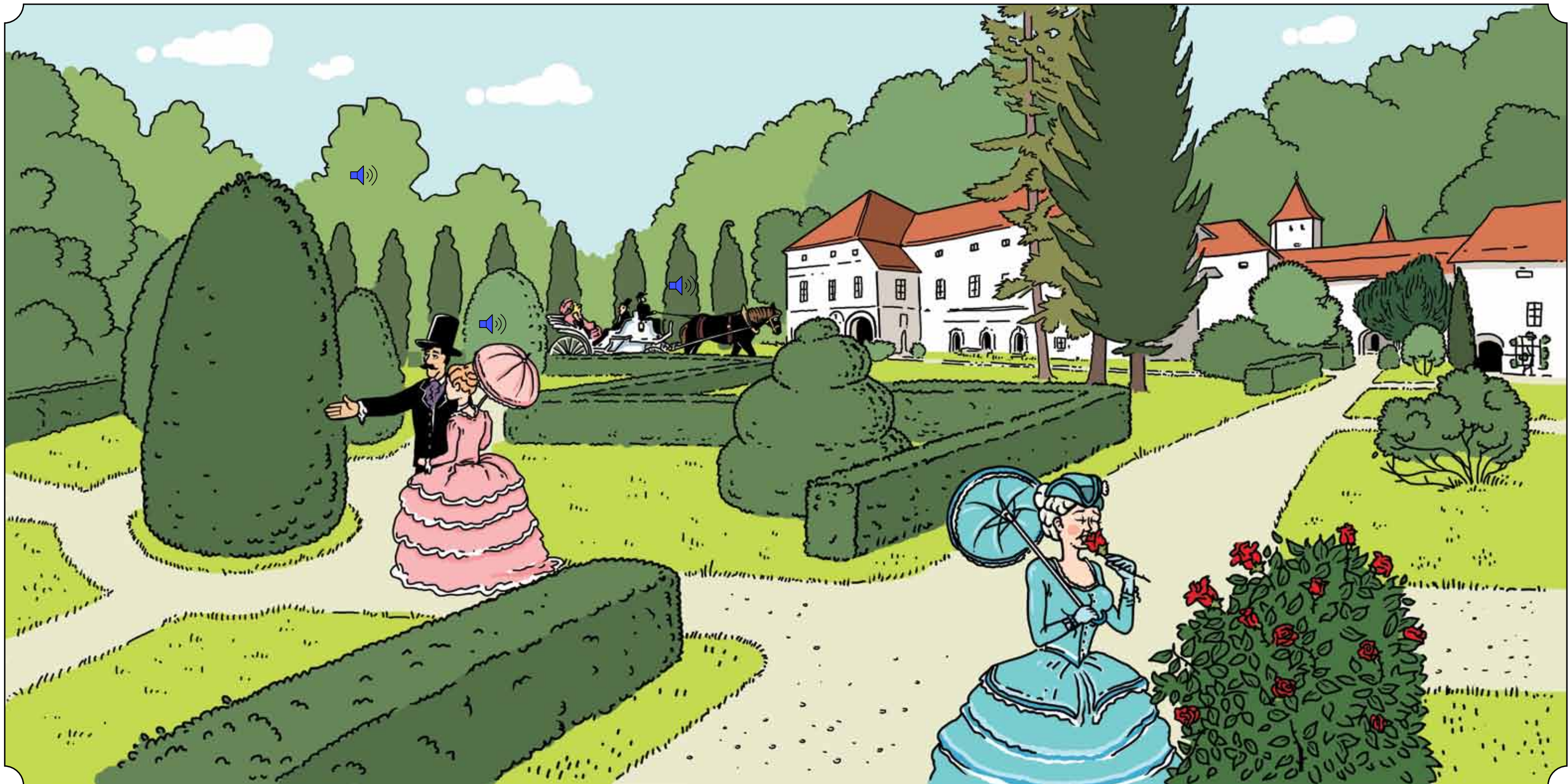
V spodnji hiši samostana so živeli laični, neposvečeni menihi. Njihova naloga je bila oskrba samostana. Ukvarjali so se z različnimi obrtni in pridelavo hrane. Pošteno so morali zavihati rokave, da menihi niso bili lačni.

Kaj so menihi jedli? To je zanimivo vprašanje. Navkljub ali pa prav zaradi strogih zapovedi glede hrane so kazali veliko mero spretnosti in domišljije. Vsakodnevno uživanje preprostih in enoličnih jedi so občasno smeli popestriti z mesom vodnih živali.

Tu se je pokazala vsa njihova kuharska premetenost. Poleg rib in rakov so se ob večjih praznikih na njihovih krožnikih znašle nevsakdanje jedi, kot so žabe, vidre in celo bobri. Danes se takemu izboru lahko le čudimo.

Po ukinitvi in razpustitvi samostana so zgradbe spremenili v čisto pravi grad. Lastnik je postal tovarnar in trgovec Franc Galle. Podreti je dal meniške celice, samostanske prostore je spremenil v grajske sobane in postavil nova gospodarska poslopja.

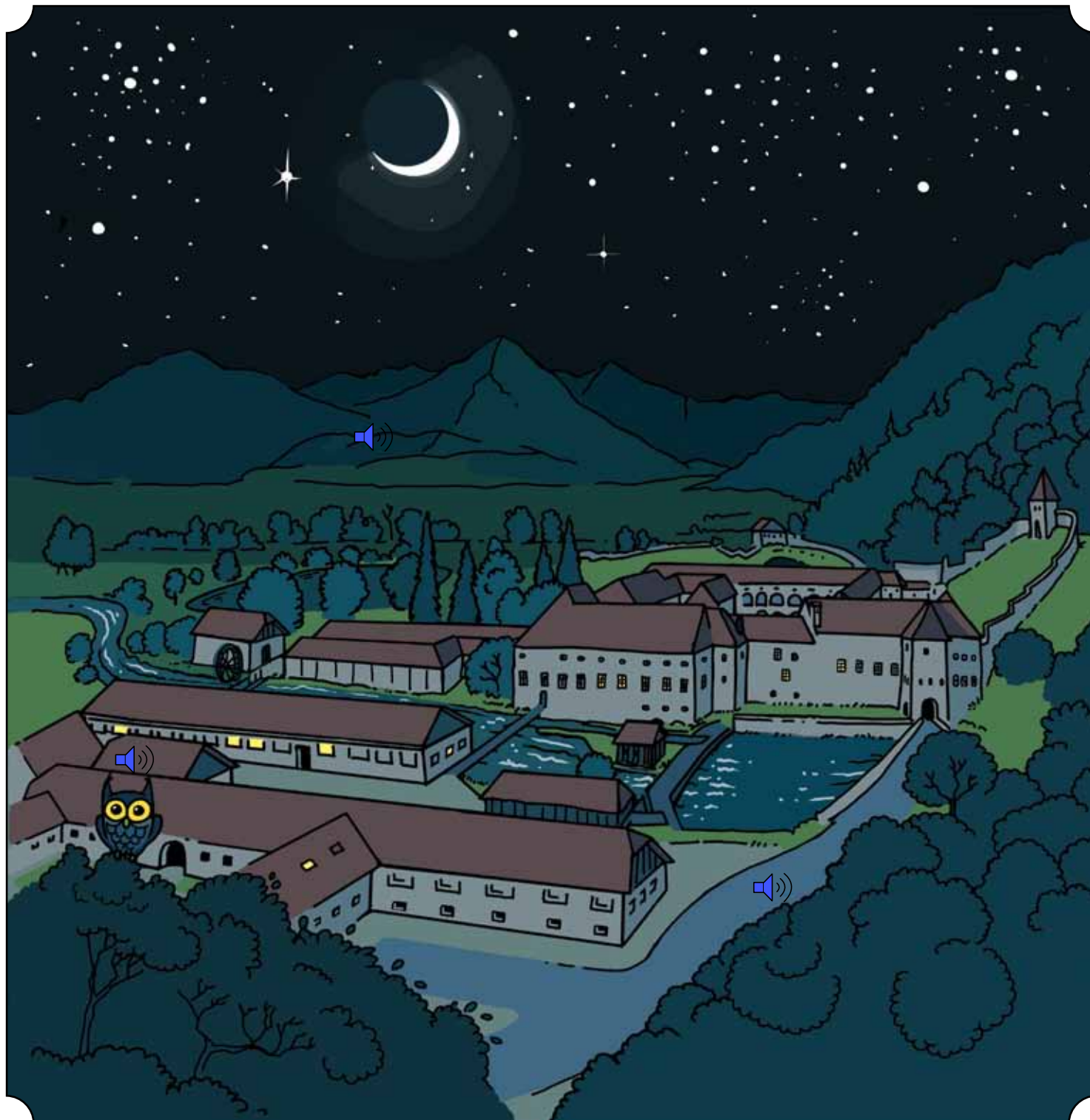
Kjer sta nekoč stala cerkev in pokopališče za menihe, so zasadili park, po katerem se je rada sprehajala gospoda. Samostansko tišino in spokojnost je zamenjalo živahno grajsko življenje.

Grad se ni obdržal dolgo, saj se je družina Galle morala izseliti. V teh starih, mogočnih prostorih je dobil dom Tehniški muzej Slovenije, ki je z leti postal največji slovenski muzej.

V njem so shranjene številne zanimive muzejske zbirke, ki pričajo o tehniški in industrijski dediščini. Vsako leto ga obišče veliko vedoželjnih obiskovalcev, ki spoznavajo, kako so živeli in kaj so počeli naši predniki.

Ko se muzejska vrata za obiskovalci zaprejo in se na nebu utrnejo zvezde, se zgodi nekaj čarobnega. Takrat Bistro objame tišina, slišijo se le oddaljeni glasovi nočnih ptic in žuborenje reke. Postane skoraj tako tiho in skrivnostno, kot je bilo takrat, ko so tu prebivali tihi menihi ...

VESELA DOLINA

Zgodovinska pripoved v sliki, besedi in zvoku

V to pripoved o nenavadni in pestri preteklosti Bistre je vtakano veliko zvokov. Si se kdaj zares vprašal, kaj je zvok, kako slišimo, kako deluje sluh in kaj je tišina? Najbrž ne, saj zvoke slišimo, ne da bi se za to morali posebej potruditi. Vseeno je dobro poznati vsaj osnovne informacije o zvoku, zato si jih preberi v nadaljevanju.

ZVOK

Poenostavljeno rečeno je zvok vse tisto, kar slišimo. Nastane zaradi mehanskega gibanja, ki je posledica naravnih dejavnikov ali vplivov človeka. Spremlja nas celo življenje in je prisoten povsod, čeprav se tega pogosto ne zavedamo.

Zapri oči in dobro našpiči ušesa. Presenečen boš, koliko različnih zvokov zaznaš, če se osredotočiš na poslušanje.

SLUH

Sluh je izredno občutljiv čut, ki omogoča zaznavanje zvoka.

Z njegovo pomočjo se sporazumevamo, spoznavamo svet okrog sebe, opozarja nas na nevarnosti. Slišimo tudi tisto, česar ne vidimo, in slišimo celo, ko se tega ne zavedamo – v spanju.

Ali si vedel, da ljudje ne zaznavamo vseh zvokov v okolju. Nekatere živali, na primer delfini, psi, mačke, netopirji, se pri višjih in nižjih tonih odrežejo veliko bolje od nas.

UHO

Da slišimo, se lahko zahvalimo na videz preprostemu, v resnici pa precej zapletenemu organu – ušesu. Uhelj, edini vidni del slušnega organa, usmeri zvoke po posebnem kanalu do srednjega in notranjega ušesa. Vsi skupaj delujejo ubrano in pošiljajo zvoke v možgane, ti pa nam povedo, kaj slišimo.

Če želiš o ušesu in sluhu izvedeti več, si poglej ta kratki film:

<https://dotsub.com/view/9c7ca58c-0b1a-49d5-bebc-3716e3c79ea0>

HRUP

Zvok je v glavnem prijeten, zmoti pa nas, ko je preglasen. Takemu zvoku rečemo hrup. Izvira lahko iz narave (grmenje, zvok slapa), velikokrat pa je zanj kriv človek (promet, delovanje strojev in naprav). Dolga in pogosta izpostavljenost lahko poškoduje sluh, zato se moramo hrupu izogibati.

Kaj meniš, kdaj je bilo v Bistri najbolj glasno? Ko so v njej živeli menihi, ko je tu bivala grajska gospoda ali sedaj, ko prihajajo številni obiskovalci?

ZVOK in HRUP

Mejo med zvokom in hrupom je težko določiti, saj je odvisna od poslušalca in okoliščin. Zvok, ki ga nekdo doživlja kot hrup, je drugemu lahko prijeten (npr. poslušanje divje glasbe, zvok dirkalnega avtomobila ali računalniških igrice). Znano je tudi, da zvok manj moti tistega, ki ga proizvaja, kot tistega, ki ga samo posluša.

Med zvoki v knjigi izberi tistega, ki ti je najbolj prijeten, in tistega, za katerega misliš, da je hrup.

TIŠINE NI

Nasprotje zvoka je tišina, ki je normalno slišoč človek nikjer ne doživi. Približek popolne tišine ponuja le poseben izoliran prostor, ki se mu reče gluha soba. Čeprav si včasih zaželim tišine, se v okolju brez zvokov počutimo precej neprijetno.

Obišči Tehniški muzej Slovenije, kjer bo v okviru razstave Skoraj vse o zvoku postavljena prava gluha soba. Ugotovi, kakšni so občutki v prostoru, v katerem ni zunanjih zvokov.

TIŠINA JE

So pa ljudje, ki zaradi okvare sluha živijo v popolni tišini. Za sporazumevanje uporabljajo čisto poseben znakovni jezik. Ta temelji na gibih rok, mimiki obraza, oči in ustnic ter gibanju telesa.

Zanimiv je pojav, ko kljub odličnemu sluhu določenih stvari ne slišimo. Gotovo ti je dobro znan stavek: »Ne slišim dobro.« Razlog tiči lahko v tem, da nečesa enostavno nočemo slišati.

Irena Marušič

VESELA DOLINA

Zgodovinska pripoved v sliki, besedi in zvoku

Ilustracije: Matjaž Dekleva

Oblikovanje: Maša Kozjek

Jezikovni pregled: Melita Silič

Priprava knjige za elektronsko objavo: Urša Vodopivec

Zvoki: Prirodoslovni muzej Slovenije – Slovenski arhiv
živalskih zvokov (Tomi Trilar), Tehniški muzej Slovenije
(Dušan Oblak, Boštjan Troha), www.soundbible.com (Cat Stevens),
www.freesfx.co.uk, www.workwithsounds.eu

Glasova: Ajda Kozjek, Boštjan Troha

Tehniški muzej Slovenije, 2016

Zanj: Natalija Polenec, direktorica

Izdajo omogočilo: Ministrstvo za kulturo RS

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

069(497.4Bistra):62(02.053.2)(0.034.2)

MARUŠIČ, Irena

Vesela dolina [Elektronski vir] : zgodovinska pripoved
v sliki, besedi in zvoku / Irena Marušič ; ilustracije Matjaž
Dekleva. - Ljubljana : Tehniški muzej Slovenije, 2016

Način dostopa (URL): [http://www.tms.si/fck_files/file/
Veseladolina.pdf](http://www.tms.si/fck_files/file/Veseladolina.pdf)

ISBN 978-961-6464-48-2 (pdf)

284165120